Nr 182.

Ankom till riksdagens kansli den 28 maj 1937 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av den vid försvarsväsendet anställda sjuksköterskepersonalens avlöningsförmåner m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I en den 5 mars 1937 dagtecknad proposition, nr 275, har Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att dels godkänna i nämnda statsrådsprotokoll angivna förändrade grunder för den vid försvarsväsendet anställda sjuksköterskepersonalens avlöning, dels ock godkänna vid samma protokoll fogade förslag till stater för garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden, arméns sjuksköterskekår samt vid marinens sjukhus i Karlskrona anställd personal, att gälla under budgetåret 1937/1938.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag har utskottet behandlat följande motioner nämligen

dels en inom andra kammaren av herr *I. Anderson* i Norrköping *m. fl.* väckt motion, nr 505, däri hemställts, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 275, besluta, att samtliga sjuksköterskor vid försvarsväsendet måtte placeras i lönegrad Eo. 7;

dels ock en inom andra kammaren av herr *S. Cruse* väckt motion, nr 506, däri hemställts, att riksdagen måtte besluta, att i staterna för garnisonssjukhusen posterna avlöning till viss icke-ordinarie personal och betjäningspersonal beräknas till belopp, som möjliggör för vederbörande chefsläkare att reglera lönerna i enlighet med vad som föreslås i chefsläkarens för garnisonssjukhuset i Stockholm underdåniga skrivelse den 17 december 1936.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina framställningar, får utskottet hänvisa till motionerna.

Departementschefen har inledningsvis erinrat därom, att i innevarande års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, staterna för såväl arméns sjuksköterskekår som garnisonssjukhusen blivit, i avvaktan på den bebådade propositionen angående reglering av den vid försvarsväsendet anställda sjuksköterskepersonalens avlöningsförmåner, upptagna med beräknade belopp. Av samma anledning blevo jämväl slutsumman för staten för vid marinens sjukhus i Karlskrona anställd personal ävensom den under sjöförsvarets avlöningsanslag upptagna anslagsposten till kvinnlig sjukvårds- och ekonomi-

personal vid kustartilleriet i statsverkspropositionen upptagna med beräknade belopp.

Härefter har departementschefen till behandling upptagit frågan om *sjuksköterskepersonalens anställnings- och avlöningsförhållanden.* Beträffande detta spörsmål inhämtas av propositionen följande:

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 augusti 1934 hemställde svensk sjuksköterskeförening, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder till förbättrande av anställnings- och löneförhållandena för vid arméns sjuksköterskekår, vid flygvapnet och marinen anställda ordinarie sjuksköterskor, översköterskor och med dem likställda sjuksköterskor samt husmödrar vid garnisonssjukhusen i syfte att anställningen måtte få karaktär av ordinarie statsanställning samt att avlöning m. m. måtte utgå enligt vissa i skrivelsen angivna lönegrader i 1925 års avlöningsreglemente för den civila statsförvaltningen. Över denna framställning avgåvos utlåtanden av arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, marinförvaltningen och flygstyrelsen gemensamt den 21 oktober 1935 samt av försvarsväsendets lönenämnd den 19 november samma år, och däri förordades, att samtliga sjuksköterskor vid försvarsväsendet med avlöning enligt lönegraderna 5, 6 och 7 i löneplanen K till kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 215) med avlöningsbestämmelser för vissa civila och civilmilitära icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet skulle uppflyttas en lönegrad, vilket skulle innebära en genomgående löneförhöjning med 120 kronor för år.

Föredragande departementschefen anslöt sig till det sålunda av ämbetsverken framlagda och av lönenämnden tillstyrkta förslaget och i *1936 års statsverksproposition* framlade Kungl. Maj:t förslag angående löneförbättring åt den vid försvarsväsendet anställda sjuksköterskepersonalen i enlighet med de av ämbetsverken angivna grunderna.

I sin skrivelse nr 328 (sid. 4—5) anförde *1936 års riksdag* beträffande denna fråga, att riksdagen, som i likhet med departementschefen och vederbörande myndigheter icke för det dåvarande ifrågasatte någon ändring i fråga om den vid försvarsväsendet anställda sjuksköterskepersonalens ställning såsom icke-ordinarie befattningshavare, måste konstatera, att det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget icke kunde betraktas vara en definitiv lösning av ifrågavarande personals lönefråga, alldenstund personalen trots löneregleringen i allmänhet skulle komma att vara sämre ställd än motsvarande befattningshavare vid statens civila sjukhus och vid flertalet av de kommunala sjukhusen. Riksdagen funne sig därför i anledning av i ämnet väckt motion (II: 316) böra uttala sig för att ytterligare utredning i lönefrågan på Kungl. Maj:ts föranstaltande vidtoges till främjande av bättre överensstämmelse i avlöningshänseende mellan försvarsväsendets sjuksköterskepersonal och motsvarande personal vid statens civila sjukhus.

Med anledning av riksdagens omförmälda uttalande uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1936 åt arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, marinförvaltningen samt flygförvaltningen att gemensamt, med beaktande av vad riksdagen i förenämnda skrivelse anfört, till Kungl.

Maj:t inkomma med förslag beträffande den vid försvarsväsendet anställda sjuksköterskepersonalens avlöningsförmåner.

Samma dag utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse (Sv. förf.-saml. nr 450) angående ändring i vissa delar av kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 215) med avlöningsbestämmelser för vissa civila och civilmilitära icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet. Härigenom infördes en ny lönegrad (8) i löneplanen för kvinnlig sjukvårds- och ekonomipersonal (löneplan K) med en begynnelselön av 1,410 kronor och en slutlön efter 9 års tjänstetid av 1,770 kronor. Härjämte vidtogos vissa ändringar i den vid kungörelsen fogade tjänsteförteckningen B, varigenom uppflyttning skedde av sjuksköterskor och översköterskor från 5:e till 6:e, av operations- och röntgensköterskor från 6:e till 7:e samt av husmödrar vid sjukhus från 7:e till den nyinrättade 8:e lönegraden.

Med skrivelse den 10 november 1936 hava *arméförvaltningens civila departement* och *sjukvårdsstyrelse, marinförvaltningen* och *flygförvaltningen* inkommit med den genom Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 30 juni 1936 anbefallda utredningen. I berörda skrivelse framhöllo ämbetsverken, att ämbetsverken kunde av budgettekniska skäl icke förorda en övergång till ett bruttolönesystem för ifrågavarande befattningshavare. Även om man alltså icke kunde inordna den vid försvarsväsendet anställda sjuksköterskepersonalen inom den för motsvarande personal vid sinnessjukhus gällande löneplanen, syntes likväl ämbetsverken skäl tala för att, på sätt motionären torde hava avsett, största möjliga överensstämmelse mellan lönebeloppen för de olika personalkategorierna komme till stånd, vilket i viss mån kunde ernås genom att beträffande lönegraderna K. 6—K. 8 vidtaga en ökning av intervallerna mellan de olika lönebeloppen inom respektive lönegrader. Ämbetsverken ställde sig dock tveksamma till lämpligheten även av en sådan lösning av frågan.

Då det alltså vid ett tillmötesgående redan nu av de framställda önskemålen syntes vara angeläget tillse, att den åtgärd, som kunde komma att vidtagas, icke verkade föregripande på den blivande löneregleringen, syntes annan möjlighet icke stå till buds än att bereda sjuksköterskepersonalen en på lämpligt sätt avpassad tillfällig löneförbättring.

Då begynnelselönerna för den enligt löneplanen K avlönade sjuksköterskepersonalen jämförda med lönebeloppen inom vederbörliga lönegrader av löneplanen B för befattningshavare vid den allmänna civilförvaltningen — de sistnämnda minskade med det beräknade värdet av naturaförmåner enligt i ämbetsverkens skrivelse den 21 oktober 1935 angivna grunder — torde kunna betraktas såsom i stort sett tillfredsställande avvägda, syntes ämbetsverken anledning ej föreligga att därvidlag vidtaga någon förhöjning. För den till lönegraden K. 8 hänförda sjukvårdspersonalen syntes icke heller erfordras någon förhöjning av de efter 3 och 6 års tjänstetid utgående lönerna, då dessa redan nu överstege motsvarande löner för befattningshavare tillhörande lönegrad B. 8. Det syntes icke heller påkallat att vidtaga åtgärd för

förhöjning av den efter tre års tjänstetid utgående lönen i lönegrad K. 7, då denna med endast 7 kronor understege motsvarande lön enligt lönegrad B. 7.

Vad åter anginge lönebeloppen i lönegrad K. 8 efter 9 års tjänstetid, i lönegrad K. 7 efter 6 och 9 års tjänstetid samt i lönegrad K. 6 efter 3, 6 och 9 års tjänstetid skulle — därest man ville redan nu åstadkomma en närmare anslutning till de efter motsvarande tjänstetid utgående lönebeloppen i lönegraderna B. 8—B. 6 — en viss i utredningen angiven förhöjning i lönebeloppen vara erforderlig.

Genom den ifrågasatta anordningen skulle lönebeloppen för försvarsväsendets sjuksköterskepersonal i vissa fall komma att överstiga de reducerade lönebeloppen för angivna lönegrader i löneplanen B. Härvid borde emellertid beaktas, att de belopp, med vilka lönerna i B-löneplanen reducerats, måhända kunde anses jämförelsevis högt beräknade och att även andra normer för uppskattning av värdet av naturaförmånerna kunde tänkas ifrågakomma.

I fortsättningen av sin skrivelse hade ämbetsverken även gjort en jämförelse mellan avlöningsförmånerna för försvarsväsendets sjuksköterskepersonal och motsvarande i kommunal tjänst anställd personal, varvid ämbetsverken funnit, att de till den förstnämnda personalen utgående avlöningsbeloppen i allmänhet vore jämförelsevis väl avvägda i förhållande till genomsnittsavlöningen för den i kommunal tjänst anställda personalen. Vad sålunda anförts, gällde sjuksköterskepersonalen i allmänhet. För sjuksköterskepersonalen vid garnisonssjukhuset i Stockholm komme däremot även med den av ämbetsverken föreslagna löneförbättringen lönebeloppen att ligga avsevärt under dem, som utginge till motsvarande personal vid såväl Stockholms stads sjukhus som vid serafimerlasarettet.

Beträffande löneställningen för sjuksköterskepersonalen vid garnisonssjukhuset i Stockholm hade *arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse* i ämbetsverkens nu förevarande skrivelse anfört, att sjukvårdsstyrelsen ansåge det ofrånkomligt att bereda sjuksköterskepersonalen vid garnisonssjukhuset i Stockholm högre löneförmåner än motsvarande personal vid försvarsväsendet i övrigt. Härvid torde lönebeloppen — sammanställda i en särskild tillfällig löneplan för här avsedd personal — lämpligen kunna bestämmas i enlighet med av arméförvaltningen i skrivelse den 31 augusti 1931 föreslagna, varigenom nära överensstämmelse syntes kunna vinnas med de lönebelopp, som tillkomme vid serafimerlasarettet anställda sjuksköterskor.

Marinförvaltningen hade för sin del i samma skrivelse framhållit, att lönerna till sjuksköterskepersonalen vid i landsorten belägna, till försvaret hörande sjukhus icke borde understiga de för garnisonssjukhusets i Stockholm personal föreslagna med större belopp än som svarade mot den skillnad, som kunde anses betingad av orternas olika beskaffenhet i dyrortshänseende. I anslutning härtill ansåge marinförvaltningen önskvärt, att vid en kommande allmän lönereglering åvägabragtes en bättre avvägning mellan lönerna till personalen å ena sidan i landsorten och å den andra i Stockholm än den, som kommit till uttryck i ämbetsverkens föreliggande förslag.

Med anledning av ämbetsverkens nyssnämnda förslag hade *svensk sjuksköterskeförening* i underdånig skrivelse den 10 november 1936 framhållit vissa önskemål beträffande beräkningen av naturaförmånernas värde och i fråga om sjuksköterskepersonalens placering i lönegrader.

I utlåtande i ärendet den 9 december 1936 hade *försvarsväsendets lönenämnd* anfört, bland annat, att lönenämnden funnit förvaltningarnas förslag icke innebära en lönereglering i verklig mening för den personal, varom här vore fråga. Förvaltningarnas förslag hade snarare karaktären av ett fortsatt provisorium. Lönenämnden hade därför funnit detsamma icke böra läggas till grund för ett förslag i ämnet till riksdagen.

Lönenämnden hade ansett sig böra undersöka, huruvida icke försvarsväsendets sjuksköterskepersonal kunde, på sätt föreslagits för all motsvarande personal vid serafimerlasarettet och såsom redan vore förhållandet vid statens sinnessjukhus, erhålla lön efter ett bruttolönesystem. Vid bedömandet av detta spörsmål hade lönenämnden särskilt ansett sig böra beakta, att det endast genom införande av ett bruttolönesystem torde vara möjligt att erhålla en mera definitiv lönereglering för sjukvårdspersonalen, då därigenom anslutning kunde ske till ett avlöningsreglemente, som gällde för större grupper av befattningshavare, däribland för personalen vid statens övriga sjukvårdsinrättningar. Om ifrågavarande personal på lämpligt sätt inpassades under ett sådant reglemente, bleve nämligen de ändringar i detta reglemente, som kunde komma att införas, automatiskt gällande även för sjukvårdspersonalen. Lönenämnden hade kommit till den bestämda uppfattningen, att det skulle vara övervägande fördelar förenade med avskaffande av det nuvarande lönesystemet för försvarsväsendets sjukvårdspersonal och införande i stället av ett bruttolönesystem, med skyldighet för personalen att vidkännas ersättning till statsverket för utgående naturaförmåner. Lönenämnden ansåge sig därför böra förorda en sådan åtgärd.

I fortsättningen av sitt utlåtande hade lönenämnden till närmare prövning upptagit frågan, huruvida ifrågavarande personal borde beredas ordinarie anställning. Härvid hade lönenämnden av anförda skäl ansett sig icke böra — åtminstone för närvarande — tillstyrka, att försvarsväsendets sjuksköterskepersonal bereddes ordinarie anställning. I anslutning härtill hade lönenämnden anfört, att lönenämnden ansåge en tillfredsställande lönereglering för denna personal kunna ernås med bibehållande av dess nuvarande extra ordinarie anställning. Med hänsyn till det på flera håll genomförda samarbetet mellan de militära sjukhusen och landstingen och då ifrågavarande befattningshavare förrättade arbete av samma slag som vid andra sjukhus, ansåge nämnden för sin del övervägande skäl tala för att, därest personalen erhölle bruttolön, å densamma tillämpades de för icke-ordinarie befattningshavare vid den allmänna civilförvaltningen gällande bestämmelserna. I anslutning till att serafimerlasarettets sjuksköterskor föreslagits skola placeras i lönegraden B. 7, ansåge lönenämnden lämpligt, att även försvarsväsendets sjuksköterskor såsom extra ordinarie befattningshavare erhölle placering i lönegraden 7 av löneplanen för extra ordinarie tjänstemän vid allmänna

civilförvaltningen. I likhet med vad som vore förhållandet vid serafimerlasarettet torde samtliga sjuksköterskor böra erhålla samma lönegradsplacering och den nuvarande åtskillnaden mellan personal, tillhörande lönegraderna K. 6 och K. 7, försvinna. Häremot skulle kunna invändas, att sjuksköterskorna vid truppförbanden icke hade samma kvalificerade tjänstgöring som de vid sjukhusen och därför borde erhålla en lägre lönegradsplacering. Det vore dock att märka, framhöll lönenämnden, att truppförbandens sjuksköterskor hade en lång daglig tjänstgöring. Lönenämnden föreslog därför, att samtliga ifrågavarande sköterskor placerades i lönegraden Eo. 7.

Vidkommande husmoder vid sjukhus, vilken nu vore placerad i lönegraden K. 8, föreslog lönenämnden hennes inplacerande i lönegraden Eo. 9, varigenom den nu förefintliga skillnaden i löneställning mellan henne och sjuksköterskorna i stort sett komme att bibehållas.

Vad anginge den på löneplanen K upptagna befattningen såsom undersköterska i lönegraden K. 1, hade lönenämnden inhämtat, att i denna lönegrad vore placerade dels rödakorselever under sista året av deras utbildning, dels ock icke sjuksköterskeutbildade biträden. Enligt lönenämndens mening saknades anledning att för framtiden bibehålla en extra ordinarie befattning i denna låga lönegrad. Den biträdespersonal, som kunde anses erforderlig vid militärsjukhusen, torde i stället böra erhålla ställning såsom extra tjänstemän med lön enligt den för dylika tjänstemän gällande löneplanen eller anställas mot visst arvode. Möjligen kunde vissa övergångsbestämmelser befinnas erforderliga.

Assistentsköterskor, som kunde befinnas erforderliga vid försvarsväsendet, ansåg lönenämnden böra i likhet med vad som föreslagits för motsvarande befattningshavare vid serafimerlasarettet inplaceras i lönegraden Eo. 5.

En lönereglering enligt här förut angivna grunder hade av lönenämnden approximativt beräknats medföra en kostnadsökning icke överstigande 40,000 kronor för samtliga försvarsgrenar.

Lönenämnden hade slutligen erinrat, att försvarsväsendets sjuksköterskepersonal i pensionshänseende vore ansluten till statens pensionsanstalt och att en pensionsreglering för densamma genomförts vid 1936 års riksdag. Då ifrågavarande befattningshavare i många fall efter en tids anställning vid försvarsväsendet överginge till tjänst hos landsting, kommuner eller dylikt, ansåge lönenämnden praktiska synpunkter tala för att försvarsväsendets sjuksköterskepersonal alltjämt bibehölles vid sin pensionsrätt i statens pensionsanstalt. Enär personalen i fråga i följd härav komme att själv erlägga pensionsavgifter till nämnda anstalt, borde den ej vidkännas pensionsavdrag å lönen.

I ett i anledning av lönenämndens nyssberörda förslag avgivet, den 15 januari 1937 dagtecknat gemensamt utlåtande i ärendet hade *arméförvaltningens civila departement* och *sjukvårdsstyrelse, marinförvaltningen* samt *flygförvaltningen* anfört, att ämbetsverken med hänsyn till i ärendet anförda omständigheter icke ansett sig böra motsätta sig, att en definitiv löneregle-

ring nu genomfördes för försvarsväsendets sjuksköterskepersonal. En förutsättning härför syntes dock vara, att en liknande lönereglering samtidigt genomfördes för serafimerlasarettets personal.

Beträffande de av lönenämnden föreslagna avlöningsbestämmelserna för försvarsväsendets sjukvårdspersonal hade ämbetsverken stannat i olika meningar.

Sedan Kungl. Maj:t anbefallt lönenämnden att, i anledning av civila departementets i förenämnda utlåtande den 15 januari 1937 avgivna förslag till lönereglering för försvarsväsendets sjuksköterskepersonal, avgiva förnyat yttrande i ärendet, hade *lönenämnden* till åtlydnad härav i utlåtande den 16 februari 1937 anfört, bland annat, att nämnden vidhölle sitt den 9 december 1936 avgivna förslag.

Departementschefen har för egen del i detta ämne anfört följande:

Vad till en början angår frågan om försvarsväsendets sjuksköterskepersonals *anställningsförhållanden* hava såväl de i ärendet hörda ämbetsverken (arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, marinförvaltningen och flygförvaltningen) som försvarsväsendets lönenämnd ansett sig icke böra — åtminstone för närvarande — tillstyrka, att personalen i fråga, såsom svensk sjuksköterskeförening i sin förenämnda skrivelse den 16 augusti 1934 hemställt, beredes ordinarie anställning.

Ej heller jag anser mig för närvarande kunna förorda någon ändring i de nu gällande bestämmelserna i förevarande avseende utan tillstyrker, att sjuksköterskorna vid försvarsväsendet tillsvidare bibehållas såsom icke-ordinarie befattningshavare.

Vad därefter angår frågan om ifrågavarande personals *avlöningsförhållanden* har, såsom av den föregående redogörelsen framgår, den i ärendet verkställda utredningen utmynnat i två från varandra väsentligt skilda förslag.

Å ena sidan har arméförvaltningens civila departement, efter att tidigare hava i skrivelse den 10 november 1936 gemensamt med arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, marinförvaltningen och flygförvaltningen framlagt förslag om beredande av tillfällig löneförbättring med vissa mindre belopp åt försvarsväsendets sjuksköterskepersonal, i sitt senare gemensamt med samma myndigheter den 15 januari 1937 avgivna utlåtande hemställt, att den ifrågasatta löneförbättringen måtte åvägabringas genom uppflyttning en lönegrad av de sjuksköterskor, som för närvarande åtnjuta avlöning enligt 6—8 lönegraderna i den i kungörelsen den 30 juni 1936 angående ändring i vissa delar av kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 215) med avlöningsbestämmelser för vissa civila och civilmilitära icke-ordinarie befattningshavare vid försvarsväsendet intagna löneplanen K. En dylik lönereglering skulle medföra en kostnadsökning för samtliga försvarsgrenar av omkring 11,160 kronor.

Å andra sidan har försvarsväsendets lönenämnd i sitt förenämnda utlåtande den 9 december 1936 framlagt förslag om en definitiv lönereglering för försvarsväsendets sjukvårdspersonal genom införande av ett bruttolönesystem med skyldighet för personalen att vidkännas ersättning till statsverket för utgående naturaförmåner och med tillämpning å densamma av de för icke-ordinarie befattningshavare vid den allmänna civilförvaltningen gällande avlöningsbestämmelserna. Detta förslag hava sjukvårdsstyrelsen samt marin- och flygförvaltningarna funnit innebära icke oväsentliga fördelar för personalen och fördenskull tillstyrkt detsamma.

Beträffande de skäl som anförts för och emot de olika förslagen får jag hänvisa till den i det föregående lämnade redogörelsen.

För egen del håller jag i likhet med lönenämnden före, att en mera definitiv lönereglering för försvarsväsendets sjukvårdspersonal knappast kan ernås annat än genom övergång till ett bruttolönesystem. Endast därigenom kan en önskvärd anknytning ske till de avlöningsbestämmelser, som gälla eller äro avsedda att bliva gällande för personalen vid statens övriga sjukvårdsinrättningar, och därigenom avlägsnas också på ett enkelt sätt de ojämnheter i avlöningshänseende, som måste uppstå med det nuvarande lönesystemet med dess för alla orter lika nettolöner.

De invändningar, som från ämbetsverkens och främst arméförvaltningens civila departements sida rests mot införandet av bruttolönesystem för försvarsväsendets sjukvårdspersonal, synas mig icke vara av sådan art, att de behöva ingiva några mera allvarliga betänkligheter mot vidtagandet av en dylik åtgärd. En av de mera vägande invändningarna hänför sig till farhågor, att bruttolönesystemets införande för sjukvårdspersonalen skulle medföra vittgående konsekvenser beträffande annan delvis med naturaförmåner avlönad personal vid försvarsväsendet, såsom ekonomipersonal och viss personal av manskapet. Mellan dessa senare personalgrupper och sjuksköterskepersonalen föreligga dock både med avseende å utbildning och tjänsteuppgifter sådana olikheter, att ett sammanförande av dem under samma lönesystem icke framstår såsom någon tvingande nödvändighet. I varje fall är detta ett spörsmål, som icke behöver upptagas till behandling i förevarande sammanhang.

På grund av vad sålunda anförts finner jag mig böra tillstyrka, att vid den lönereglering, som i enlighet med riksdagens förra året uttalade önskan nu torde böra genomföras för försvarsväsendets sjuksköterskepersonal, det nuvarande nettolönesystemet ersättes med ett bruttolönesystem, innebärande skyldighet för personalen att vidkännas ersättning till statsverket för utgående naturaförmåner.

Lönenämndens förslag till lönereglering har uppgjorts under hänsynstagande till de löneförmåner, som från och med nästkommande budgetår äro avsedda att tillkomma serafimerlasarettets sjuksköterskepersonal. Enligt vad jag erfarit kommer chefen för ecklesiastikdepartementet att senare denna dag underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan om avlåtande till riksdagen av proposition angående lönereglering för personalen vid serafimerlasarettet och karolinska sjukhuset m. m. Därvid lärer komma att föreslås, att inspektionssköterska — ungefär motsvarande husmoder vid garnisonssjukhuset — och sjuksköterskor vid serafimerlasarettet skola placeras i lönegraderna B 11 respektive B 7 för ordinarie tjänstemän, ävensom att assistentsköterskor skola placeras i lönegraden 5 av löneplanen för extra ordinarie tjänstemän vid allmänna civilförvaltningen. Frånsett assistentsköterskorna skall således sjuksköterskepersonalen vid serafimerlasarettet enligt detta förslag erhålla ordinarie anställning.

Såsom jag i det föregående framhållit böra emellertid försvarsväsendets sjuksköterskor alltjämt bibehålla sin nuvarande ställning såsom icke-ordinarie befattningshavare. Lönenämnden har i sådant hänseende funnit övervägande skäl tala för att å nämnda personal skulle tillämpas de för icke-ordinarie befattningshavare vid den allmänna civilförvaltningen gällande avlöningsbestämmelserna. Häremot vill jag erinra därom, att flertalet av de civila och civilmilitära icke-ordinarie befattningshavarna vid försvarsväsendet för närvarande har sina avlöningsförhållanden reglerade genom kungörelsen den 22 juni 1928 (nr 215) med avlöningsbestämmelser för vissa av dessa befattningshavare, under det att, frånsett viss kontorspersonal, inga icke-ordinarie befattningshavare vid militära förband eller anstalter äro underkastade de för allmänna

civilförvaltningen gällande bestämmelserna. I 1928 års kungörelse finnes också intagen en löneplan för extra ordinarie tjänstemän (Eo) med samma lönegradering som i gällande löneplan för motsvarande tjänstemän vid allmänna civilförvaltningen. Under sådana förhållanden synes det mig riktigare och ur systematisk synpunkt lämpligare, att de i 1928 års kungörelse intagna avlöningsbestämmelserna för extra ordinarie tjänstemän göras tillämpliga å de vid försvarsväsendet anställda sjuksköterskorna.

Vad beträffar sjuksköterskepersonalens inplacering i lönegrad, vill jag till en början ansluta mig till lönenämndens förslag, att husmödrarna, vilka för närvarande äro placerade i lönegraden K. 8, inplaceras i 9:e lönegraden av löneplanen för extra ordinarie tjänstemän i 1928 års avlöningskungörelse. Att husmoderbefattningarna vid garnisonssjukhusen sålunda ställas i ett något ogynnsammare läge i avlöningshänseende än inspektionssköterskebefattningen vid serafimerlasarettet, synes vara skäligt med hänsyn till att de arbetsuppgifter, som följa med den senare befattningen, måste anses vara åtskilligt mera krävande än de motsvarande uppgifter, som åvila husmödrarna vid garnisonssjukhusen. Vidare anser jag i likhet med lönenämnden, att de sjuksköterskor vid försvarsväsendet, vilka för närvarande äro placerade i lönegraden K. 7, nämligen operationssköterskor och röntgensköterskor, böra inplaceras i 7:e lönegraden av nyssnämnda löneplan. Vad beträffar de icke specialutbildade sjuksköterskorna vid försvarsväsendet, för närvarande placerade i lönegraden K. 6, har lönenämnden föreslagit, att även dessa skulle inplaceras i 7:e lönegraden av löneplanen för extra ordinarie tjänstemän, därvid såsom motiv anförts, att vid serafimerlasarettet samtliga sjuksköterskor föreslagits inplacerade i lönegraden B. 7. I förevarande hänseende får jag erinra därom, att såsom skäl för ett inplacerande av samtliga sjuksköterskor vid serafimerlasarettet och karolinska sjukhuset i en och samma lönegrad, B. 7, framför allt lärer åberopas det förhållandet, att dessa sjukhus jämväl äro undervisningsanstalter för blivande läkare, vilket anses medföra avsevärt högre krav på sjukhuspersonalen i gemen. Motsvarande förhållande föreligger som bekant icke beträffande försvarsväsendets sjukvårdsanstalter. Vid sådant förhållande synes mig icke anledning föreligga att frångå den på kvalifikationsgrunder vilande indelningen av försvarsväsendets sjuksköterskor i röntgen- och operationssköterskor, å ena sidan, samt övriga sköterskor, å den andra, med en något högre löneställning för den förra gruppen än för den senare. Jag föreslår därför, att de sjuksköterskor vid försvarsväsendet, vilka icke äro operations- eller röntgensköterskor, vid den nu ifrågasatta löneregleringen inplaceras i 6:e lönegraden av löneplanen för extra ordinarie tjänstemän. För belysande av den ekonomiska innebörden för de ifrågavarande sjuksköterskorna av denna anordning har jag låtit upprätta en tablå upptagande de sålunda föreslagna löneförmånerna i förhållande till de nu utgående, därvid för uppskattande av naturaförmånernas värde använts samma beräkning som i lönenämndens tablåer. Denna tablå torde få såsom bilaga vidfogas protokollet (se Bil. nr 3).

Beträffande de för närvarande enligt lönegraden K. 1 avlönade undersköterskorna har lönenämnden ansett, att de icke längre böra bibehållas såsom extra ordinarie befattningshavare utan i stället ersättas med biträdespersonal med ställning såsom extra tjänstemän och med avlöning enligt för dylik personal gällande bestämmelser. Att en blivande utredning kan komma att visa, att de nuvarande undersköterskorna lämpligen böra ersättas med annan personal, är måhända icke uteslutet. Dock torde det knappast bliva möjligt att för framtiden helt utbyta dem mot biträdespersonal, då de nämligen för närvarande i viss utsträckning måste anlitas såsom ställföreträderskor för sjuksköterskorna. Jag förutsätter, att arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse

ägnar frågan om denna personalgrupps ställning vederbörlig uppmärksamhet. För närvarande anser jag mig dock icke kunna tillstyrka någon ändring beträffande undersköterskornas anställningsförhållanden utan föreslår, att de tills vidare bibehållas såsom extra ordinarie tjänstemän med oförändrad avlöning enligt lönegrad K. 1.

Därest det för framtiden kan befinnas önskvärt att liksom vid serafimerlasarettet bland försvarsväsendets sjukvårdspersonal upptaga jämväl assistentsköterskor, torde, i anslutning till lönenämndens förslag, dessa böra inplaceras i lönegraden Eo. 5 av förenämnda löneplan i 1928 års kungörelse.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare bestämmelser, som erfordras för den ifrågasatta löneregleringens genomförande, därvid jämväl de av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse samt marin- och flygförvaltningarna berörda särskilda förmånerna i form av semester och läkarvård m. m. torde böra upptagas till bedömande.

Såsom lönenämnden påpekat är försvarsväsendets sjuksköterskepersonal i *pensionshänseende* ansluten till statens pensionsanstalt, till vilken personalen själv har att erlägga vederbörliga pensionsavgifter. I likhet med lönenämnden anser jag praktiska skäl tala för att personalen ifråga även i fortsättningen bibehålles vid sin pensionsrätt i nämnda anstalt. Några pensionsavdrag å lönen torde därför icke böra ifrågakomma för densamma.

Departementschefen har härefter övergått till behandlingen av *staterna för de militära sjukhusen m. m.* (sid. 16—24). Departementschefens förslag härutinnan innebär i huvudsak inga andra ändringar än som betingas med hänsyn dels till vad som i årets statsverksproposition anförts angående uppställningen av staterna under fjärde huvudtiteln, dels ock till de i det föregående förslagna grunderna för sjukvårdspersonalens avlönande.

Med anledning av yrkandet i den förut omförmälda motionen II: 506 har utskottet ansett sig böra erinra därom, att departementschefen i samband med beräkningen av staten för garnisonssjukhuset i Stockholm meddelat, att chefläkaren vid nämnda garnisonssjukhus uti en av arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, jämte eget yttrande, den 23 december 1936 till Kungl. Maj:t överlämnad skrivelse gjort framställning om att den vid garnisonssjukhuset anställda sjukvårds- och ekonomipersonalen måtte beredas enahanda ställning i lönehänseende som motsvarande befattningshavare vid serafimerlasarettet och karolinska sjukhuset. Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse hade i sitt förenämnda yttrande i ärendet anfört, att de i och för sig icke hade något att erinra mot, att ifrågavarande personals ställning i lönehänseende förbättrades på nu angivet sätt. En sådan löneförbättring syntes dock kunna medföra betydande konsekvenser i fråga om löneställningen för annan personal vid försvarsväsendet.

I anledning av chefläkarens förevarande framställning har departementschefen framhållit, att den av honom i det föregående föreslagna löneregleringen för försvarsväsendets sjuksköterskepersonal medför, att de av chefläkaren framställda önskemålen, vad nämnda personal angår, bliva i viss mån tillgodosedda. Med hänsyn till att garnisonssjukhuset inom kort skall uppgå i karolinska sjukhuset, har departementschefen ansett sig icke för närvarande böra därutöver ifrågasätta någon reglering av lönerna för personalen vid förstnämnda sjukhus.

Vidkommande till en början frågan om försvarsväsendets sjuksköterskepersonals anställningsförhållanden tillstyrker utskottet departementschefens förslag därom, att denna personal fortfarande bibehålles i extra ordinarie anställning. Vidare finner utskottet goda skäl tala för att — på sätt ifrågasatts för all motsvarande personal vid serafimerlasarettet och karolinska sjukhuset och såsom redan är förhållandet vid statens sinnessjukhus — jämväl beträffande försvarsväsendets sjuksköterskor en övergång sker från nettolönesystem till bruttolönesystem. *Utskottet.*

Departementschefens förslag att avlöningsbestämmelserna för de civila och civil-militära icke-ordinarie befattningshavarna vid försvarsväsendet borde göras tillämpliga å ifrågavarande sjuksköterskor finner sig utskottet däremot icke kunna förorda. I likhet med försvarsväsendets lönenämnd och de i ärendet hörda myndigheterna är utskottet av den uppfattningen, att med hänsyn till det på flera håll genomförda samarbetet mellan de militära sjukhusen och landstingen och då nu ifrågavarande befattningshavare förrätta arbete av samma slag som vid andra sjukhus övervägande skäl tala för att å densamma i stället tillämpas de för icke-ordinarie befattningshavare vid den allmänna civilförvaltningen gällande bestämmelserna. Givetvis förutsätter utskottet därvid, att Kungl. Maj:t vidtager de övergångsanordningar, som kunna erfordras.

Departementschefens förslag om inplacering av husmoder i 9:e samt operations- och röntgensköterska i 7:e lönegraden tillstyrkes av utskottet, dock med den ändringen, att, såsom ovan av utskottet förordats, allmänna civilförvaltningens löneplan bör tillämpas.

I fråga om de icke specialutbildade sjuksköterskorna har departementschefen föreslagit, att desamma skulle hänföras till 6:e lönegraden. Utskottet vill erinra därom, att utskottet i sitt denna dag avgivna utlåtande angående lönereglering för personalen vid serafimerlasarettet och karolinska sjukhuset m. m. tillstyrkt, att samtliga sjuksköterskor vid nämnda sjukvårdsinrättningar inordnas i lönegraden B 7. Även om, såsom departementschefen framhållit, truppförbandens sjuksköterskor icke hava samma kvalificerade tjänstgöring som sjuksköterskorna vid de civila sjukhusen, finner utskottet i likhet med försvarsväsendets lönenämnd hänsyn dock böra tagas till dessa sjuksköterskors långa dagliga tjänstgöring. Framhållas må vidare, att organisationen av försvarsväsendets sjuksköterskekårer bygger på en cirkulation mellan försvarsväsendets och de civila sjukvårdsanstalterna. Det kan därför ur nämnda synpunkter anses olämpligt att för här ifrågavarande sjuksköterskepersonal införa skilda löneställningar. Utskottet har vid övervägande av denna fråga ansett sådana skäl vara för handen, att utskottet funnit sig i likhet med försvarsväsendets lönenämnd böra föreslå, att jämväl de icke specialutbildade sjuksköterskorna vid försvarsväsendet såsom extra ordinarie befattningshavare hänföras till 7:e lönegraden. Utskottet tillstyrker alltså det i motionen II: 505 gjorda yrkandet.

Vidkommande härefter den i motionen II: 506 gjorda framställningen, avseende förbättrad löneställning för den vid garnisonssjukhusen anställda

ekonomipersonalen, finner utskottet denna fråga icke vara så utredd, att utskottet nu ansett sig kunna taga ställning till densamma. Utskottet vill nämligen erinra därom, att vid försvarsväsendet även finnes annan personal anställd, som i lönehänseende intager samma ställning som den av motionären angivna ekonomipersonalen. Då lämpligt är, att frågan om en lönereglering för all denna personal löses i ett sammanhang, anser sig utskottet icke nu kunna tillstyrka att åtgärder vidtagas i det av motionären angivna syftet.

Den av utskottet ovan föreslagna ändrade löneställningen för de icke specialutbildade sjuksköterskorna torde icke behöva medföra någon uppräkning av avlöningsanslaget.

I det av departementschefen framlagda förslaget till stat för vid marinens sjukhus i Karlskrona anställd personal har anslagsposten »Till chefläkarens förfogande för anställande av betjäningspersonal» beräknats till 33,548 kronor. Av denna anslagspost avses emellertid visst belopp för beredande av tjänstledighet åt personal vid sjukhuset samt till vikariatsersättning under sjukdom. Då i lantförsvarets motsvarande statförslag en särskild post för sistnämnda ändamål finnes intagen synes riktigast, att ovanberörda post till betjäningspersonal minskas med visst belopp samt att i staten upptages en särskild anslagspost å samma belopp för beredande av tjänstledighet åt sjukhusets personal samt till vikariatsersättning under sjukdom. Utskottet får tillstyrka riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att i de av departementschefen angivna och övriga av utskottets förslag berörda staterna vidtaga de ändringar, som betingas av vad utskottet ovan föreslagit och eljest kunna befinnas erforderliga.

Då Kungl. Maj:ts förslag i övrigt icke föranlett någon erinran från utskottets sida, får utskottet under åberopande av det anförda hemställa,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen II: 505 samt med avslag å motionen II: 506

a) godkänna de i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 mars 1937 angivna förändrade grunderna för den vid försvarsväsendet anställda sjuksköterskepersonalens avlöning, dock med de ändringar utskottet ovan föreslagit;

b) godkänna de vid samma statsrådsprotokoll fogade förslag till stater för garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden, arméns sjuksköterskekår samt vid marinens sjukhus i Karlskrona anställd personal, att gälla under budgetåret 1937/1938, dock med de ändringar utskottet ovan föreslagit.

Stockholm den 28 maj 1937.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Nilsson* i Gränebo, *Olof Olsson, Johansson* i Fredrikslund, *Nilsson* i Malmö, *Svensson* i Kompersmåla, *Oscar Olsson, Hansén, Nilsson* i Landeryd, *Pauli, Larsson* i Varberg, *Rahmn* och *von Heland;* samt

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Jansson* i Falun, *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Jeppsson, Persson* i Falla, *Andersson* i Höör, *Svensson, Andersson* i Prästbol, *Andersson* i Södergård, *Persson* i Tidaholm och *von Seth.*

Reservation

av herr *von Heland,* som ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Vidkommande till en början — — — = utskottet — — — till bruttolönesystem.

Vad beträffar det i motionen II: 505 gjorda yrkandet om förbättrad löneställning för de icke specialutbildade sjuksköterskorna vill utskottet erinra därom, att försvarsväsendets sjuksköterskor hittills varit inplacerade i olika lönegrader med hänsyn till de särskilda kvalifikationer, som fordrats för deras arbete. I den nu föreliggande propositionen har Kungl. Maj:t vid den föreslagna lönegleringen bibehållit denna indelning. Att på grundval av enskild motion nu vidtaga en ändring härutinnan och följaktligen, såsom motionärerna avse, placera försvarsväsendets samtliga sjuksköterskor i en och samma lönegrad anser sig utskottet icke kunna tillstyrka. Utskottet är nämligen av den uppfattningen, att vad motionärerna här åsyfta är en fråga, som icke bör lösas utan en ingående utredning, vid vilken alla på spörsmålet inverkande omständigheter böra närmare prövas. Utskottet, som till fullo behjärtar önskemålet, att åt här ifrågavarande sjuksköterskor beredes en löneställning, som svarar mot deras krävande arbete, anser sig kunna förutsätta, att frågan om denna liksom annan jämförlig personals löneställning blir föremål för närmare övervägande i samband med den pågående lönerevisionen. Utskottet, som tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag om lönegradsplacering för försvarsväsendets sjuksköterskor, finner sig alltså böra avstyrka motionen i denna del.

I motionen II: 505 har vidare yrkats, att å försvarsväsendets sjuksköterskor skulle tillämpas de för icke-ordinarie befattningshavare vid den allmänna civilförvaltningen gällande avlöningsbestämmelserna. Utskottet, som jämväl i denna fråga icke ansett sig böra frångå Kungl. Maj:ts förslag, avstyrker motionen även i nu berörda del.

Vidkommande härefter den i motionen II: 506 — — — = utskottet — — — det av motionären angivna syftet.

I det av departementschefen framlagda förslaget till stat för vid marinens sjukhus i Karlskrona anställd personal har anslagsposten »Till chefläkarens förfogande för anställande av betjäningspersonal» beräknats till 33,548

kronor. Av denna anslagspost avses emellertid visst belopp för beredande av tjänstledighet åt personal vid sjukhuset samt till vikariatsersättning under sjukdom. Då i lantförsvarets motsvarande statförslag en särskild post för sistnämnda ändamål finnes intagen synes riktigast, att ovanberörda post till betjäningspersonal minskas med visst belopp samt att i staten upptages en särskild anslagspost å samma belopp för beredande av tjänstledighet åt sjukhusets personal samt till vikariatsersättning under sjukdom. Utskottet får tillstyrka riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att i berörda stat vidtaga erforderlig ändring i angivna avseende.

Då Kungl. Maj:ts förslag i övrigt icke föranlett någon erinran från utskottets sida, får utskottet under åberopande av det anförda hemställa,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna II: 505 och II: 506

a) godkänna de i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 mars 1937 angivna förändrade grunderna för den vid försvarsväsendet anställda sjuksköterskepersonalens avlöning;

b) godkänna de vid samma statsrådsprotokoll fogade förslag till stater för garnisonssjukhusen i Stockholm, å Karlsborg och i Boden, arméns sjuksköterskekår samt vid marinens sjukhus i Karlskrona anställd personal, att gälla under budgetåret 1937/1938, sistnämnda stat med den ändring utskottet ovan föreslagit.»

Stockholm 1937. K. L. Beckmans Boktryckeri.